

SINNI

Neurokirjon opiskelijan huomioiminen ohjauksessa ja opetuksessa

Suvi Huhtila

(VTM, sosionomi, ratkaisukeskeinen neuropsykiatrinen valmentaja, mielenterveyden ensiapu-ohjaaja (kevät 2025))

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Euroopan unionin
osarahoittama

HANKKEESEEN OSALLISTUJAN TIEDOT

Kuinka tallennan osallistujatietoni?

1) Jos sinulla on verkkopankkitunnukset tai mobiilivarmenne, voit tallentaa tiedot suoraan internetissä:

- Avaa QR-koodi linkki puhelimen kameran avulla, ja seuraa sivun ohjeita.

TAI

- Mene osoitteeseen www.eura2021.fi/osallistuja, hyväksy ehdot ja kirjaudu palveluun. Syötä hankekoodi **S30284** sille varattuun kenttään ja täytä tietosi järjestelmään.

2) Jos sinulla ei ole verkkopankkitunnuksia tai mahdollisuutta vahvaan tunnistautumiseen, kysy apua hankkeen työntekijältä tietosi tallentamiseen.

Neuromoninaisuus yleisesti

- Neurodiversiteetti kuvaa ihmisten neurologista monimuotoisuutta, jossa erilaiset ajattelun, käyttäytymisen ja olemisen piirteet nähdään rikkautena ja osana monimuotoista ihmisyyttä
- Neurokirjoon puolestaan liittyy haasteita tuovia erityispiirteitä, jonka alle neuropsykiatriset diagnoosit kuuluvat
- Neurokirjon piirteistö, diagnoosit sekä kuntoutus on nopeassa tahdissa kehittyvä ja muuttuva ala – oikeiden termien käyttö on tärkeää ja ongelma/häiriökeskeisyydestä pyritään aktiivisesti irti

Diagnoosit

- Autismi
- ADHD
 - yhdistetty muoto (tarkkaamattomuus, yliaktiivisuus ja impulsiivisuus)
 - tarkkaamaton muoto eli add (ei yliaktiivisuutta tai impulsiivisuutta)
 - yliaktiivis-impulsiivinen muoto (ei tarkkaamattomuutta)
- Tourette
- TIC-oireet
- OCD (Obsessive Compulsive Disorder)
- Kehityksellinen kielihäiriö / kielelliset erityisvaikeudet
- (PDA – Pathological Demand Avoidance)

Piirteistöä

Fyysiset

- Vireystilan nopea vaihtelu ja säätelyn haasteet
- Aisti yli- ja aliherkkyydet (näkö, kuulo, haju, maku, tunto, tasapaino, asentotunto, viskeraalinen), välttely tai hakeutuminen
- Stimmaus ja fyysinen levottomuus
- TIC- ja OCD-oireet
- Kömpelyys
- Hienomotoriikan haasteet
- Vaikeudet pysyä pitkiä aikoja paikallaan

Kognitiiviset

- Muistitoiminnot – heikkous tai erinomaisuus, asioiden pitäminen työmuistissa, muistiin painaminen tai muistista palauttaminen
- Sentraalinen koherenssi- kokonaisuuksien hahmottaminen, yksityiskohtien kokoaminen yhteen sekä niiden yhdessä pitäminen, yksityiskohtiin jumittuminen
- Mentalisaatiokyvyn heikkoudet
- Kielen ymmärtämisen vaikeudet, kirjaimellinen ymmärtäminen, symboliikan, sarkasmin tai ironian ymmärtämisen vaikeus, omien ajatusten, tunteiden tai kokemusten käsitteellistäminen ja sanoittaminen
- Erityiset mielenkiinnonkohteet
- Motivaation ja merkityksen löytäminen ja ylläpitäminen
- Tunnesäätelyn haasteet, tunteiden tunnistaminen ja reagointi

Piirteistöä

Toiminnalliset

- Oman toiminnanohjauksen haasteet, omista asioista ja tavaroista huolehtiminen
- Toistavat käyttäytymismallit, rutiinit ja rituaalit
- Uusiin ja yllättäviin tilanteisiin tai muutoksiin sopeutumisen vaikeus
- Käyttäytymisen säätely
- Impulsiivisuus
- Tarkkaamattomuus
- Aloittamisen ja lopettamisen vaikeus
- Tehtävän ylläpitäminen pitkäjänteisesti, varsinkin jos motivaatio tai hyödyn kokeminen vähäinen
- Rutiinien hallinnan ja ylläpitämisen haasteet
- Aikataulujen hahmottaminen ja noudattaminen
- PDA – vaatimusten välttely, vaatimusten mukaisen toiminnan suorittamisen haasteet

Sosiaaliset

- Vuorovaikutuksen haasteet, vastavuoroisuus
- Erilaisuuden ja kuulumattomuuden kokemukset
- Taidottomuus sosiaalisissa tilanteissa, epäsopeva tai ”kummallinen” käytös, tilannetaju
- Vaikeus muodostaa ihmissuhteita ja ylläpitää niitä
- Vaikeus tulkita ihmisten tarkoitusperiä, ilmeitä, eleitä tai sanomisia, vaikeus asettua toisen asemaan
- Vaikeus ymmärtää oman toiminnan seurauksia
- Sosiaalisten tilanteiden välttely tai pelot
- Poikkeavat käsitykset moraalista tai sosiaalisista säännöistä
- Äänekäs ja runsas puhe, toisten päälle puhuminen
- Maskaaaminen
- PDA – auktoriteettiongelmat, vaatimuksiin vastaamisen haasteet

Autismikirjon liitännäisdiagnooseja

Yli 50% autismikirjon aikuisista saa ahdistuneisuuteen liittyvän diagnoosin elämänsä aikana.

8/10 kokee mielenterveyden haasteita elämänsä aikana.

Yli 40% autismikirjolla olevista lapsista on ahdistuneisuushäiriö (vrt. n. 3 % ei-autistiset lapset).

79% autismikirjon aikuisista kertoo mielenterveyden haasteista elämän aikana.

66% autismikirjolla ilman oppimisvaikeuksia olevista autismikirjon henkilöistä kertoo harkinneensa itsemurhaa.

4/10 autismikirjolla olevasta on enemmän kuin yksi mielenterveyden haaste.

Lähde: Autismiliiton koulutusmateriaali, neurokirjon opiskelija toisella asteelle – Pia-Maria Topi, 6.11.2024

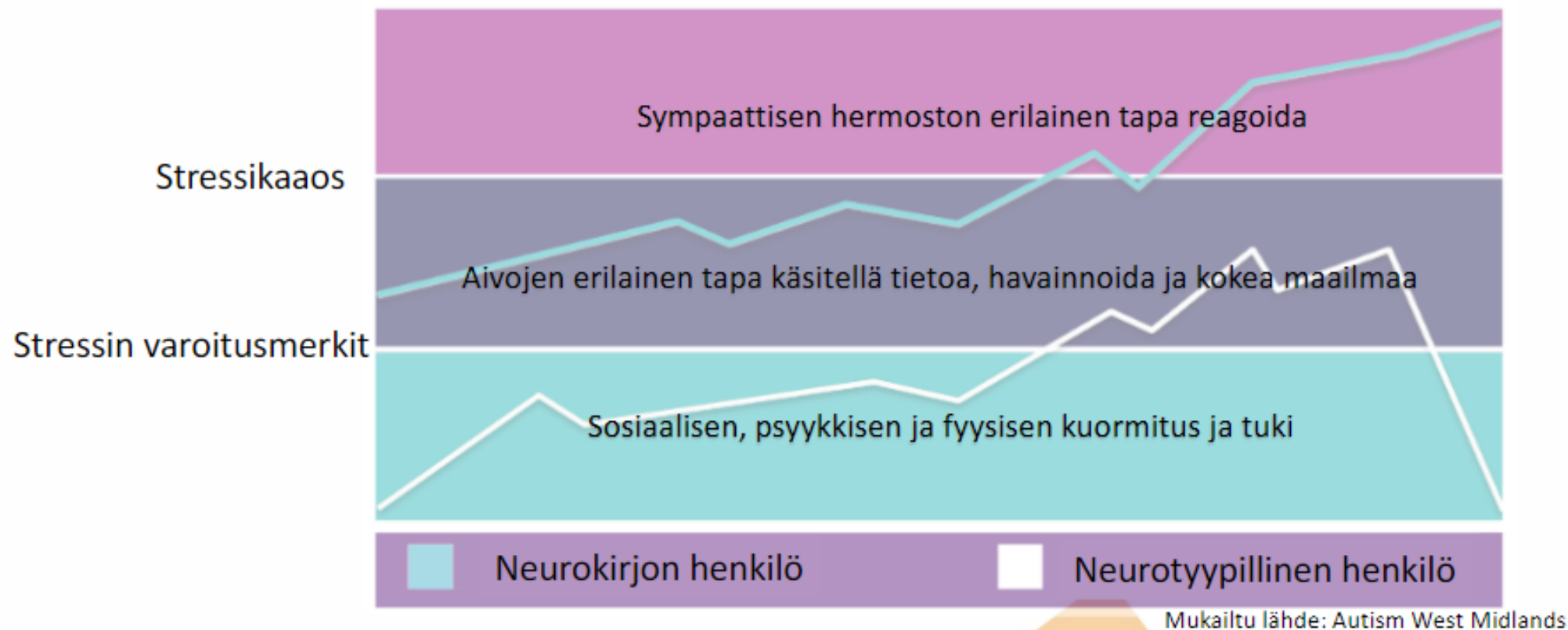

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Euroopan unionin
osarahoittama

Stressi, kuormitus ja kaaos

Lähde: Autismiliiton koulutusmateriaali, neurokirjon opiskelija toisella asteelle – Pia-Maria Topi, 6.11.2024

Stressitekijät

- Vaikeus hahmottaa kokonaisuuksia
- Toiminnanohjauksen vaikeudet
- Struktuurin puute
- Unihäiriöt
- Aistien ylikuormittuminen
- Päivittäisen elämän vaatimukset
- Teini-ikäisyys
- Yksinäisyys, vieraantuminen
- Kipu
- Suuret elämäntilanteet
- Konfliktit
- Kykenemättömyys tehdä itsensä ymmärretyksi
- Äkillinen melu
- Yllättävät muutokset
- Juhlat ja tapahtumat
- Rajoitukset

(Elvén 2010: No fighting, No biting, No screaming.)

Lähde: Autismiliiton koulutusmateriaali, neurokirjon opiskelija toisella asteelle – Pia-Maria Topi, 6.11.2024

Miten huomioin ohjauksessa ja opetuksessa?

- Suurin osa niistä toimista, mitkä helpottavat neurokirjon opiskelijan arkea, helpottavat kenen tahansa opiskelijan arkea
- ”Ylisanoittaminen ja ohjaaminen” – ei oleteta osaamista, piilossa oleva osaamattomuus tulee huomioiduksi
- Selkeät vaiheittain etenevät (kirjalliset) ohjeet
 - Pelkät suulliset ohjeet menevät hyvin herkästi ohi ja unohtuvat
- Toistuvat rutiininomaiset opetus- ja ohjaustavat
- Toistaminen ja ymmärryksen varmistaminen
- Stressilelujen tai muiden aistiärsytystä purkavien ”oheistoimintojen” salliminen

Miten huomioin ohjauksessa ja opetuksessa?

- Ajan antaminen ja hyvin konkreettinen ohjaus erityisesti tehtävän alkuun saattamisessa
- Visualisointi ja kirjaaminen
- Esimerkin näyttäminen, myös riittävät toistot vaikka itseä jo turhauttaisi...
- Selkeä päivästrukturi (muukin kuin lukujärjestys)
- Muutosten ennakointi ja niihin valmistaminen
- Minitauottaminen, ei poistuta tilasta vaan opitaan tauottamaan tekemisen lomassa
- Oppimisympäristön tarkkailu, häiriötekijöiden poistaminen/niihin totuttautuminen
- Realistinen palaute, ratkaisujen pohtiminen yhdessä

Stressin ja kuormituksen tunnistaminen ja purkaminen

- Itseä stressaavien asioiden tarkastelu sekä oman toiminnan suhde niihin
- Stressin purkamiskeinojen oppiminen
 - Fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset, harhautus ja huomionsiirto
 - Mikä itselle toimii?
- Aistiherkkyyksien huomioiminen ympäristössä (mahdollisuuksien mukaan)
 - Aistiherkkyyksien aiheuttamassa ylivireyden purkamisessa auttaa yleensä ärsykkeen lähteen poistaminen/poistuminen tilasta jossa ylikuormitusta tapahtuu, käyttämällä apuvälineitä aistikuormituksen vähentämiseksi (esim. kuulosuojaimet, aurinkolasit, valaistuksen säätö, lämpötilan ja sen vaihtelun huomioiva pukeutuminen, vaatetuksen muu huomiointi jne.)
 - Ylivirittyneisyyden purkaminen toisen aistin kautta (paljon samaa ahdistuksen hallintamenetelmien kanssa)

SINNI

Kiitos! 😊

Kysyttävää?

Huolia, murheita, turhia toiveita?

Suvin yhteystiedot: suvi.huhtila@redu.fi, p. 040 662 7006

LAPIN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF LAPLAND

Euroopan unionin
osarahoittama